

Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн
сайдын 2021 оны дугаар сарын
.... -ны өдрийн тушаалын хавсралт

ХОРШООГ ХӨГЖҮҮЛЭХ САНГААС ХӨНГӨЛӨЛТТЭЙ ЗЭЭЛ ОЛГОХ, СОНГОН ШАЛГАРУУЛАХ, ЭРГЭН ТӨЛҮҮЛЭХ, ХЯНАЛТ ТАВИХ ЖУРАМ

Нэг. Ерөнхий зүйл

1.1.Сумдад жижиг, дунд үйлдвэр, хоршоогоор дамжуулан ажлын байр бий болгох, иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх, амьжиргааг сайжруулах, орон нутгийн тогтвортой хөгжлийг хангах зорилгоор улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэрээр байгуулсан "Хоршоог хөгжүүлэх сан" /цаашид "Сан" гэх/-г бүрдүүлэх, сангийн хөрөнгийг удирдах, төсөл сонгон шалгаруулах, сангаас зээл олгох, эргэн төлүүлэх, тайлагнах, хяналт тавихтай холбогдсон харилцааг энэхүү журмаар зохицуулна.

1.2.Сан нь Төрийн санд тусгай данстай байх бөгөөд сангийн орлого, зарлагыг энэхүү дансаар дамжуулан гүйцэтгэнэ.

1.3.Сан нь Төрийн сангаас гадуур данстай байхыг хориглох бөгөөд тус дансанд жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэхээс бусад төрлийн санхүүжилт байршуулахыг хориглоно.

1.4.Сангийн орлого, зарлага нь сумын төсвийн гүйцэтгэлийн сар бүрийн мэдээ, улирал, жилийн тайлан тэнцэлд тусгагдана.

1.5.Сангийн хөрөнгө нь сумдад жижиг, дунд үйлдвэр, загвар хоршоог шинээр байгуулах, өргөтгөх, сэргээхэд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор төсөл сонгон шалгаруулах, хөнгөлөлттэй зээл олгох, сургалт зохион байгуулах, хяналт тавихад зориулагдана.

1.6.Санд зээлийн хүсэлт ирүүлсэн Жижиг, дунд үйлдвэр, үйлчилгээ эрхлэгч /цаашид "ЖДҮҮЭ" гэх/-ийн төсөл /цаашид "төсөл" гэх/-ийг сонгон шалгаруулах чиг үүрэг бүхий "төсөл сонгон шалгаруулах зөвлөл" /цаашид "зөвлөл" гэх/, хяналт тавих үүрэг бүхий "хяналтын зөвлөл" /цаашид "Хяналтын зөвлөл" гэх/ тус тус ажиллана.

2 дугаар зүйл.Сангийн хөрөнгийн эх үүсвэр бүрдүүлэлт, зарцуулалт, зээлийн нөхцөл.

2.1.Сангийн хөрөнгийг дараах эх үүсвэрээс бүрдүүлнэ:

2.1.1. Улсын болон орон нутгийн төсвөөс олгох хөрөнгө;

2.1.2. Гадаад улс, олон улсын байгууллага, түүнчлэн гадаад, дотоодын аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнээс өгсөн буцалтгүй тусламж, хандив;

2.1.3. Иргэн, аж ахуйн нэгжид сангаас олгосон зээл, зээлийн хүүгийн орлого;

2.1.4. Хугацаандаа төлөгдөөгүй зээлийн дүнд ногдуулсан алданги;

2.2. Санд аймаг, сумын төсвийн хөрөнгө болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжийн төрийн өмчид ногдох хэсгийн хөрөнгөөс санхүүжүүлэх, хандивлахыг хориглоно.

2.3. Санд улсын төсвөөс олгох хөрөнгийн хэмжээг тухайн суманд жижиг, дунд үйлдвэр, хоршоо хөгжсөн байдал, хүн амын тоо, газар нутгийн хэмжээ, зээлийн эргэн төлөлт, ашиглалт, хэрэгцээ шаардлага, орон нутгийн идэвхи санаачлага зэргийг харгалзан Жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний шийдвэрээр тогтооно.

2.4. Сангийн хөрөнгийг зориулалтын бус, үр ашиггүй зарцуулсан нь журмын 6.1-т заасан зохистой харьцааны шалгуур хангаагүй болон бусад эрх бүхий байгууллагаас хийсэн хяналт шалгалтаар тогтоогдсон бол Төсөв, санхүүгийн болон Жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүдийн хамтарсан шийдвэрээр сангийн хөрөнгийг татан төвлөрүүлэн дахин хуваарилж болно.

2.5. Суманд хуваарилагдсан хөрөнгийн эх үүсвэрийг 2.3., 2.4.-т заасан эрх бүхий этгээдийн шийдвэргүйгээр татан төвлөрүүлэх, дахин хуваарилахыг хориглоно.

2.6. Сангаас жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгч, хоршоонд олгох хөнгөлөлттэй зээл нь дараах нөхцөлтэй байна.

2.6.1. Хөнгөлөлттэй зээлийн хүүгийн хэмжээ жилийн 3 хувь;

2.6.2. Зээлийн хугацаа нь 36 хүртэл сар байна.

2.7. Зээлдэгч зээлийг хугацаандаа төлөөгүй бол зээлийн үлдэгдлээс хугацаа хэтрүүлсэн хоног тутамд алданги ногдуулах ба алдангийн хувь хэмжээ, нөхцөлийг сумын Засаг дарга, зээлдэгч нарын хооронд байгуулах гэрээнд тусгана.

2.8. Сангаас олгосон зээлийн хүүгийн тухайн жилийн орлогын 20 хувийг мэргэжил арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх сургалтад, 30 хувийг сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төслийн явц, үр дүнд хяналт тавих үйл ажиллагаанд зориулан зарцуулна. Энэхүү зардлаар хөрөнгө бэлдэхгүй.

2.9. Энэхүү журмын 1.5, 2.8-д зааснаас бусад зориулалтаар сангийн хөрөнгийг сумын төсвийн алдагдал нөхөх, төсөвт байгууллагын үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх, байгалийн гамшгаас учирсан хохирлыг нөхөн төлөх зэргээр зарцуулахыг хориглоно.

2.10. Сангийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төсөл сонгон шалгаруулахтай холбоотой шимтгэл, хураамж авахыг хориглоно.

2.11. Төсөл сонгон шалгаруулах товыг зээлийн эргэн төлөлт, санхүүжилтийг харгалзан сангийн эх үүсвэрийн 10-аас доошгүй хувийг бүрдүүлсэн тохиолдолд тогтооно.

2.12. Сумын иргэдийн олонх нь нэгдсэн хоршоог тэргүүн ээлжинд дэмжинэ.

2.13. Зээлийн хөрөнгийг үр дүнтэй ашиглаж, ажлын байр бий болгож, иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлж, амьжиргааг сайжруулсан хоршоо дахин зээл авах тохиолдолд зээлийн хэмжээг 2 дахин нэмэгдүүлж болно.

Гурав. Сангийн удирдлага, зохион байгуулалт

3.1. Сангийн үйл ажиллагааг улсын хэмжээнд нэгдсэн удирдлага, зохион байгуулалтаар хангах чиг үүргийг жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага хэрэгжүүлэх бөгөөд төрийн захиргааны төв байгууллага нь дараах бүрэн эрхтэй:

3.1.1. Сангийн хөрөнгө оруулалтын бодлогыг төрөөс жижиг, дунд үйлдвэр, хоршоог хөгжүүлэх талаар баримталж буй бодлоготой уялдуулан нэгдсэн удирдлага, зохион байгуулалтаар хангаж ажиллах;

3.1.2. Сангаас олгох зээлийн болон барьцааны гэрээний загвар, тайлан, мэдээ гаргах маягыг батлах;

3.1.3. Сангаас олгосон зээлийн бүртгэл, хяналт, нэгтгэлийн системийг бүрдүүлэн хөтлөх, холбогдох мэдээллийг Монголбанкны зээлийн мэдээллийн санд оруулахтай холбоотой дүрэм, журам батлах;

3.1.4. Хууль тогтоомжид заасан бусад эрх, үүрэг.

3.2. Сангийн үйл ажиллагааг аймгийн хэмжээнд нэгдсэн удирдлага, зохион байгуулалтаар хангах чиг үүргийг тухайн аймгийн Засаг дарга (Засаг даргын Тамгын газрын жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал хариуцсан нэгж) хэрэгжүүлэх бөгөөд Засаг дарга нь дараах бүрэн эрхтэй:

3.2.1. орон нутгийн жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх тэргүүлэх чиглэлийг жижиг, дунд үйлдвэр, үйлчилгээ, хоршоо хөгжүүлэх бодлоготой уялдуулан тогтоож, хэрэгжилтийг зохион байгуулах, биелэлтэд нь хяналт тавих;

3.2.2. аймгийн хэмжээнд сангийн хөрөнгийн зарцуулалтад байнгын хяналт тавьж, гүйцэтгэлийн тайланг хэлэлцэн зохих журмын дагуу шийдвэрлэх;

3.2.3. аймгийн хэмжээнд сангаас олгосон зээлийн бүртгэл, хяналт, нэгтгэлийн системийг бүрдүүлэн хөтөлж, тайлан, мэдээг хянах, баталгаажуулах, тэдгээрийг жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тогтоосон хугацаанд хүргүүлэх;

3.2.4. орон нутагтаа жижиг, дунд үйлдвэр, үйлчилгээ, хоршоог хөгжүүлэх зорилгоор сумын Засаг даргатай хамтран сургалт зохион байгуулах;

3.2.5. сангийн хөрөнгийн зарцуулалт, үйл ажиллагааны үр дүнг үнэлж, энэхүү журмын 6.1-т заасан зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг хангаагүй тохиолдолд сангийн дансыг түр хугацаанд хааж, сангийн хөрөнгийг татан төвлөрүүлэх саналыг төсөв, санхүүгийн болон жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлэх;

3.2.6. хууль тогтоомжид заасан бусад эрх, үүрэг.

3.3. Сангийн үйл ажиллагааны талаар сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

3.3.1. сангийн төсвийг баталж, сангаас тухайн жилд нэг төсөлд олгох зээлийн дээд хэмжээг тогтоох;

3.3.2.сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төслийг сонгон шалгаруулах болон хөрөнгийн зарцуулалт, зээлийн ашиглалт, эргэн төлөлтөд хяналт тавих орон тооны бус зөвлөлийг тус тус байгуулах;

3.3.3.сангийн үйл ажиллагаанд хийсэн хяналт шалгалтын дүн, орлого, зарлагын гүйцэтгэлийн тайланг хэлэлцэн зохих журмын дагуу шийдвэрлэх;

3.3.4. хууль тогтоомжид заасан бусад эрх, үүрэг.

3.4.Сангийн үйл ажиллагааны талаар сумын Засаг дарга дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

3.4.1.төсөл сонгон шалгаруулах үйл ажиллагаанд сумын иргэдийн оролцоог хангах ажлыг зохион байгуулах;

3.4.2.энэ журамд заасны дагуу зээл олгох шийдвэрийг баталгаажуулах;

3.4.3.энэ журмын 3.4.2-т заасан төслийг хэрэгжүүлэх иргэн, хуулийн этгээдтэй холбогдох хууль, журмын дагуу зээлийн болон барьцааны гэрээ байгуулж, биелэлтийг хангуулах, төслийн явц, үр дүнд байнгын хяналт тавих;

3.4.4.энэ журмын 3.4.3-т заасны дагуу зээлийн болон барьцааны гэрээ байгуулахдаа барьцаалах хөдлөх болон үл хөдлөх хөрөнгийг тухайн үеийн зах зээлийн үнэлгээний 70 хүртэл хувиар үнэлэх;

3.5.5.зээл, зээлийн хүүгийн орлогыг сангийн дансанд төвлөрүүлэх;

3.4.6.сангийн орлого, зарлагыг хөтлөх үйл ажиллагаанд нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль тогтоомжийг мөрдүүлж, сангийн санхүүгийн болон үйл ажиллагааны тайланг Төсвийн тухай хуульд заасан хугацаанд тухайн сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд тайлагнах;

3.4.7.сангаас олгосон зээлийн тухайн жилийн хүүгийн орлогыг энэ журмын 1.5., 2.8.-д заасны дагуу зарцуулах саналаа боловсруулж, жил бүрийн сумын төсөвтэй хамт иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар батлуулах;

3.4.8.сангийн үйл ажиллагааны үр дүнг сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал болон энэхүү журмын 3.2-т заасан байгууллагын өмнө хариуцах;

3.4.9.ЖДҮҮЭ, хоршоодод жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэх болон бусад шаардлагатай асуудлаар мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх саналаа аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал хариуцсан нэгжид хүргүүлэн, хамтран сургалт зохион байгуулах.

3.4.10.сангаас олгосон зээлийн бүртгэл, хяналт, нэгтгэлийн системийг хөтөлж тайлан, мэдээг хянах, баталгаажуулах, тэдгээрийг тогтоосон хугацаанд хүргүүлэх.

Дөрөв. Төсөл сонгон шалгаруулах болон зээлийн эргэн төлөлтөд хяналт тавих орон тооны бус зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, эрх, үүрэг.

4.1. Орон тооны бус зөвлөл нь дарга, гишүүд, нарийн бичгийн даргаас бүрдсэн таван хүний бүрэлдэхүүнтэй байх бөгөөд зөвлөлийн нарийн бичгийн даргаас бусад гишүүн давхардуулан ажиллуулахгүй.

4.2. Төсөл сонгон шалгаруулах зөвлөлийн даргаар тухайн сумын Засаг даргын тамгын газрын дарга, гишүүнээр банкны төлөөлөл, хоёр төрийн бус байгууллагын төлөөлөл байх бөгөөд нарийн бичгийн даргаар сумын жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн байна.

4.3.Зээлийн хэрэгжилтэд хяналт тавих орон тооны бус зөвлөлийн даргаар тухайн сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал дахь цөөнхийн бүлгийн төлөөлөгч, гишүүнээр төрийн сангийн мэргэжилтэн, хоёр төрийн бус байгууллагын төлөөлөл байх бөгөөд нарийн бичгийн даргаар сумын жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн байна.

4.4.Төрийн бус байгууллагыг төлөөлөх зөвлөлийн гишүүн дараах шаардлагыг хангасан байна:

4.4.1.эдийн засаг, санхүү, бизнес, инженер, эрх зүйн чиглэлээр бакалавр, түүнээс дээш боловсролын зэрэгтэй;

4.4.2.сүүлийн гурван жилд Төрийн албаны тухай хуулийн 11 дугаар зүйлд заасан албан тушаал хашиж байгаагүй;

4.4.3. хууль тогтоомжид заасан бусад шаардлага.

4.5. Орон тооны бус зөвлөл нь хуралдааны зарчмаар шийдвэр гаргах бөгөөд дарга, гишүүд нь тус бүр саналын нэг эрхтэй байна.

4.6. Орон тооны бус зөвлөлийн гишүүдийн дийлэнх олонх ирснээр хурал хүчинтэйд тооцогдох ба хурлын явцыг дуу хураагуур, дүрс бичлэгт хуулах болон цаасан хэлбэрээр тэмдэглэл хөтөлж, хуралдаанд оролцсон гишүүдийн дийлэнх олонхийн саналаар шийдвэр гаргана.

4.7.Орон тооны бус зөвлөл нь өөрийн хуралдааны дэгийг батлах бөгөөд хурлын тэмдэглэлд хуралд оролцсон бүх гишүүд гарын үсэг зурж баталгаажуулна.

4.8.Төсөл сонгон шалгаруулах орон тооны бус зөвлөлийн шийдвэр нь тухайн төсвийн жилдээ хүчин төгөлдөр байна.

4.9.Орон тооны бус зөвлөлийн гишүүн нь ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байж, төсөл сонгон шалгаруулах, хяналт тавих үйл ажиллагаанд оролцох бүрт Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1-д заасан мэдэгдлийг гаргах, албан үүргээ гүйцэтгэхэд ашиг сонирхлын зөрчил үүссэн, үүсч болзошгүй нөхцөл бүрт албан үүргээ гүйцэтгэхээс татгалзаж, энэ тухай орон тооны бус зөвлөлийн даргад мэдэгдэх үүрэгтэй;

**Тав. Сангийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төслийн санал
хүлээн авах, сонгон шалгаруулах, санхүүжүүлэх.**

5.1. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэгч этгээд сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төслийн талаарх саналаа тогтоосон хугацаанд энэ журмын 3.3.2-т заасан зөвлөлд хүргүүлнэ.

5.2.Сангаас зээл авч, төсөл хэрэгжүүлэх ЖДҮҮЭ, хоршоо нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

5.2.1.тухайн суманд бүртгэлтэй, үйл ажиллагаа явуулдаг байх;

5.2.2.Монголбанкны зээлийн мэдээллийн санд хугацаа хэтэрсэн зээлийн өргүй байх;

5.2.3.зээлийн хөрөнгийг зориулалтын дагуу ашиглаж, хугацаанд нь төлөх төлбөрийн чадвартай, барьцаа хөрөнгөтэй байх;

5.2.4.жижиг, дунд үйлдвэр, үйлчилгээ, хоршоо эрхлэх талаар зохих мэдлэг, туршлагатай байх;

5.2.5.Жижиг, дунд үйлдвэр, үйлчилгээ эрхлэгчээр бүртгүүлсэн байх.

5.2.6.Хоршоо бол дараах нэмэлт дараах шаардлагыг хангасан байна.

- Сумын нийт өрхийн 50-аас дээш хувь эвлэлдэн нэгдсэн, эсвэл 100-аас дээш гишүүнчлэлтэй байх;
- Монгол улсын “Хоршооны тухай” хууль холбогдох бусад эрх зүйн актууд, Олон улсын хоршооны 7 зарчмыг үйл ажиллагаандаа мөрддөг байх;
- Үйл ажиллагаа нь тогтворжиж зах зээлд өөрийн байр суурьтай болсон, цаашид тогтвортой хөгжих тогтолцоог бүрдүүлсэн байх
- Орон нутгийнхаа нийгэм, эдийн засгийн хөгжил, байгаль орчиноо хамгаалахад хувь нэмрээ оруулдаг байх
- Хөдөө аж ахуй, үйлдвэрлэл, худалдаа, үйлчилгээ, хангамж, борлуулалт, түүхий эд бэлтгэн нийлүүлэлт, мал эмнэлэг, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг.

5.3. Энэ журмын 5.2-т заасан шаардлагыг хангасан ЖДҮҮЭ, хоршооны боловсруулсан төсөл дараах шалгуурыг хангасан байна:

5.3.1.тухайн суманд жижиг, дунд үйлдвэр, үйлчилгээ, хоршоог хөгжүүлэх бодлогын хүрээнд орон нутгийн нөөцөд түшиглэн үйлдвэрлэл, үйлчилгээг бий болгох, орон нутагт тулгамдаж байгаа асуудлыг шийдвэрлэхэд чиглэсэн байх;

5.3.2.төслийн хүрэх үр дүн, зорилт тодорхой байх;

5.3.3.гэрээний хугацаанд зээлийг эргэн төлөх боломжтой байх;

5.3.4.төслийн зээлийн мөнгөн дүнд хүрэлцэхүйц барьцаа хөрөнгөтэй байх;

5.3.5.төслийг хэрэгжүүлэх явцад учирч болзошгүй эрсдлийг бодитой тодорхойлсон, даван туулах арга замыг тусгасан байх;

5.3.6.ажлын байр нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн байх.

5.3.7.хоршооны гишүүнчлэлийг нэмэгдүүлсэн байх.

5.4.Зээл авахаар хүсэлт ирүүлсэн ЖДҮҮЭ, хоршоо нь бизнес төлөвлөгөөгөө танилцуулах, түүнийг сонгон шалгаруулах, үнэлэх үйл явцыг олон нийтэд ил тод, нээлттэй зохион байгуулна.

5.5.Төсөл сонгон шалгаруулах зөвлөл нь энэ журмын 5.2-т заасан шаардлагыг хангаж байгаа эсэхийг хянаж, 5.3-т заасан шалгуураар зөвлөлийн гишүүн тус бүр оноогоор дүгнэн,

дундаж оноогоор эрэмбэлэн жагсаалт батална. Энэхүү шийдвэрээ ажлын 3 хоногийн дотор тухайн сумын Засаг даргад хүргүүлнэ.

5.6.Төсөл сонгон шалгаруулах зөвлөлийн шийдвэрийг тухайн сумын Засаг дарга хүлээн авч баталгаажуулан, эрэмбэлсэн жагсаалтын дагуу санхүүжүүлнэ.

5.7.Сумын Засаг дарга төсөл хэрэгжүүлэгч ЖДҮҮЭ, хоршоотой зээлийн болон барьцааны гэрээ байгуулна. Гэрээ байгуулснаас хойш ажлын 7 хоногийн дотор зээлийн санхүүжилтийг төсөл хэрэгжүүлэгч иргэн, хуулийн этгээдийн дансанд шилжүүлнэ.

5.8.Иргэн, хуулийн этгээд нь авсан зээл, зээлийн хүүг гэрээнд заасан хугацаанд сангийн дансанд буцаан төлнө.

5.9.Сумын Засаг дарга зээлдэгчийн талаарх дараах баримт бичгийг эх хувиар нь баримтжуулан хадгална:

5.9.1. зээлдэгчийн анкет;

5.9.2. зээл олгохыг хүссэн өргөдөл;

5.9.3. оршин суугаа газрын тодорхойлолт;

5.9.4. төслийн баримт бичиг;

5.9.5. энэ журмын 3.3.2-т заасан зөвлөлийн хурлын тэмдэглэл;

5.9.6. зээлийн болон барьцааны гэрээ;

5.9.7.барьцаа хөрөнгийн үнэлгээний жагсаалт, барьцаалсан үнэ, барьцаалсан эд хөрөнгийн гэрчилгээг эх хувиар хавсаргах;

5.9.8. зээлийн эргэн төлөлтийн хуваарь;

5.9.9. энэ журмын 5.2, 5.3-т заасан шаардлага, шалгуурыг хангасан эсэхийг баталгаажуулсан баримт бичиг;

5.9.10. хоршоог хөгжүүлэх төлөвлөгөө.

5.9.Сумын Засаг дарга энэ журмын 5.8-д зааснаас гадна төслийн хэрэгжилтийн явц, үр дүнгийн талаарх бусад мэдээллийг тухай бүр баримтжуулан хадгална.

Зургаа.Сангийн үйл ажиллагааг тайлагнах, хяналт тавих

6.1.Сангийн хөрөнгийн зарцуулалт, үйл ажиллагааны үр дүнг дараах зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтээр үнэлнэ.

№	Шалгуур үзүүлэлт	Зохистой харьцаа /жилээр/
1	Зээлийн эргэн төлөлт	Нийт хөрөнгийн 30-аас доошгүй хувийг жил бүр бүрдүүлсэн байх
2	Чанаргүй зээлийн хэмжээ	Нийт хөрөнгийн 10 хувиас бага байх

3	Зориулалт бусаар зарцуулсан зээлийн хэмжээ	Нийт хөрөнгийн 10 хувиас бага байх
4	Хяналт тавих үйл ажиллагаа	Жилд 2-оос доошгүй удаа
5	Олон нийтэд тайлагнасан байх	Жилд 1-ээс дээш
6	Тайлан, мэдээ	Улирал бүр
7	Акт, албан шаардлагыг биелүүлсэн эсэх	2-оос доошгүй удаа биелүүлээгүй
8	Ажлын байр нэмэгдүүлсэн байх	10-аас дээш

6.2. Сангийн үйл ажиллагаа нийтэд ил тод, нээлттэй байна. Сангийн хөрөнгийн зарцуулалт, ашиглалт, эргэн төлөлт, тайлагналтад тухайн сумын иргэд хяналт тавих бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд мэргэжлийн байгууллагаар хөндлөнгийн хяналт шалгалт хийлгэж болно.

6.3. Сангийн үйл ажиллагаанд хийсэн хяналт шалгалтаар илэрсэн зөрчил, дутагдлыг сумын Засаг дарга хариуцан арилгана.

6.3. Энэ журмын 3.3.2-т заасан хяналтын зөвлөл сангийн хөрөнгийн зарцуулалт, зээлийн ашиглалт, эргэн төлөлтөд хяналт тавихдаа дараах эрх, үүргийг хэрэгжүүлнэ:

6.3.1. зээл авсан ЖДҮҮЭ-ийн үйл ажиллагааны үр дүнгийн тайлан, санхүүгийн буюу мөнгөн гүйлгээ, зээлийн эргэн төлөлтийн тайланг гаргуулан авах;

6.3.2. сангийн үйл ажиллагаанд улирал бүр хяналт шалгалт хийж, дүнг тухайн сумын нийт иргэдэд мэдээлж, иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын хуралдаанаар хэлэлцүүлэх;

6.3.3. аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал хариуцсан нэгжийн хамт жилд нэгээс доошгүй удаа сангийн үйл ажиллагаанд хяналт шалгалт хийж, дүнг аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал болон жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тухай бүр хүргүүлэх.

6.4. Сумдын Засаг дарга сангийн орлого, зарлагын гүйцэтгэлийн тайланг улирал болон жилээр гаргаж, улирлын тайланг дараа улирлын эхний сарын 10-ны өдрийн дотор, жилийн тайланг дараа оны 1 дүгээр сарын 20-ны өдрийн дотор тухайн аймгийн Засаг даргад хүргүүлнэ.

6.5. Аймгийн Засаг дарга энэ журмын 6.4-т заасан сангийн орлого, зарлагын гүйцэтгэлийн улирлын болон жилийн тайланг нэгтгэн, улирлын тайланг дараа улирлын эхний сарын 20-ны өдрийн дотор, жилийн тайланг дараа оны 2 дугаар сарын 10-ны өдрийн дотор жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ.

6.6. Жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага энэ журмын 6.5-д заасан тайланг нэгтгэн, мөн журмын 6.8-д заасан аудитын дүгнэлтийн хамт тухайн жилийн I улиралд багтаан Засгийн газарт танилцуулна.

6.7.Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал хариуцсан нэгж сангийн үйл ажиллагаа, орлого, зарлагын гүйцэтгэлд жил бүр хөндлөнгийн аудит хийлгэж, аудитын дүгнэлтийг тухайн аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар хэлэлцүүлнэ.

6.8.Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал хариуцсан нэгж энэ журмын 6.7-д заасан аудитын дүгнэлтийг аймгийн хэмжээнд нэгтгэн жижиг, дунд үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад тухайн жилийн 4 дүгээр сарын 15-ны өдрийн дотор хүргүүлнэ.

6.9.Сангийн зээлдэгч нь төслийг зориулалтын дагуу хэрэгжүүлж, зээл, зээлийн хүүгийн төлбөрийг гэрээний үүргийн дагуу төлж, төслийн талаархи тайланг жилд нэг удаа сумын иргэд, олон нийтэд тайлагнана.

6.10.Хоршоо нь сумын иргэдийн хоршиж хөдөлмөрлөх идэвх санаачлагыг дэмжих, шинээр ажлын байр бий болгох, ажлын байрыг тогтвортой хадгалах, эрүүл, аюулгүй хүнс, үйлчилгээгээр хангах, түүхий эд бэлтгэлийн тогтолцоог бүрдүүлэх, орон нутгийн нийгэм эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг хангах үүрэг хүлээнэ.

Долоо. Хариуцлага

7.1.Сангаас зээл авсан этгээд зээлийг үр ашиггүй зарцуулсан буюу зориулалтын дагуу зарцуулаагүй, зээлийн болон барьцааны гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд тухайн этгээдэд сангаас дахин зээл олгохгүй.

7.2.Сангийн хөрөнгийг зориулалтын дагуу зарцуулаагүй, энэ журамд заасныг зөрчиж төсөл сонгон шалгаруулсан, төслийн хэрэгжилтэд зохих журмын дагуу хяналт тавьж ажиллаагүй нь эрх бүхий этгээдийн хяналт шалгалтаар тогтоогдсон бол тухайн сумын Засаг дарга болон холбогдох бусад албан тушаалтанд хууль тогтоомжид заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

7.3.Энэ журмыг зөрчсөн гэм буруутай этгээд санд учирсан хохирлыг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хариуцан барагдуулна.